

Högskolan
Kristianstad

Högskolan Kristianstad
291 88 Kristianstad
044 250 30 00
www.hkr.se

**Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Förskollärarexamen
HT 2020
Fakulteten för lärarutbildning**

**"Vi har få regler men de regler vi har är
dom som gäller!"**

- En studie om förskollärares synsätt på barns medinflytande
och agens

Erika Engström och Linda Strand

Författare

Erika Engström och Linda Strand

Titel

“Vi har få regler men de regler vi har är dom som gäller!”

- En studie om förskollärares synsätt på barns medinflytande och agens

Engelsk titel

“We have few rules, but the rules we have are the ones that apply”

- A study about preschool teachers views on children’s involvement and agency

Handledare

Tina Kullenberg

Bedömande lärare

Lena Bäckström

Sammanfattning

Barn ska ges utrymme att vara sig själv i förskolans verksamhet där de får medinflytande att påverka, enligt gällande läroplan för förskolan (Skolverket, 2018). Studiens syfte är att undersöka hur förskollärare talar om barns medinflytande och barns agens. För att besvara studiens forskningsfrågor har en kvalitativ ansats med semistrukturerade intervjuer använts. Insamlade data har därefter analyserats med tematisk analys.

Hur vi har sett på barn har förändrats över tid och idag har barn en mer betydande roll i dagens samhälle. Studien har undersökt hur förskollärare talar om ”barns medinflytande” och ”barns agens”. Det vill säga hur förskollärarna talar om barn som aktörer i verksamheten och om barns medinflytande i förskolans vardag. Fyra förskollärare som är verksamma på fyra olika förskolor har därför intervjuats. Studiens resultat visar att förskollärare, i de flesta fall, har ett öppet förhållningssätt där barns medinflytande och barns agens synliggörs i förskolan men att det inte sker i alla delar av verksamheten.

Ämnesord

förskollärare, barns agens, medinflytande, förskola, barnsyn, värdegrund

Förord

Inledningsvis vill vi tillägna ett stort tack till vår handledare Tina Kullenberg som har varit ett stort stöd under hela processen med examensarbetet. Vi vill tacka de förskollärare som medverkat i studien och att vi fått ta del av era tankar, utan er hade vårt examensarbete inte varit genomförbart. Vi vill även ge oss författare en stark klapp på axeln för ett bra samarbete genom skratt, svett och tårar!

Tusen tack!

Erika Engström och Linda Strand

10 oktober 2020

Innehållsförteckning

1. Inledning.....	6
1.1. Bakgrund	7
1.2. Syfte.....	9
1.3 Begreppsdefinitioner	9
2. Litteraturgenomgång	10
2.1. Förskollärares möte med barnen	10
2.2 Barn som sociala aktörer	12
3. Teoretiskt perspektiv	14
3.1 Barndomssociologi.....	14
4. Metod.....	16
4.1. Design.....	16
4.2. Intervju som metod.....	17
4.3. Urval.....	18
4.4. Etiska överväganden.....	19
4.6. Bearbetning av data	20
4.6.1 Transkriptionsprocessen: från samtal till text.....	20
4.6.2. Analysmetod.....	21
5. Resultat och analys	22
5.1. Barnsyn.....	23
5.2. Barns handlingsutrymme.....	24
5.3. Regler och strukturer	27
5.4. Rättigheter och skyldigheter	29
5.5 Analys.....	30
5.5.1. Barns medinflytande.....	30
5.5.2 Barns agens.....	31

6. Diskussion	33
6.1. Resultatdiskussion	33
6.2 Teoretisk diskussion	37
6.3. Metoddiskussion.....	39
6.4. Avslutande reflektion	40
Referenser.....	42
Bilaga 1.....	45
Bilaga 2.....	47

1. Inledning

I Barnkonventionen (2016) påtalas det att alla barns röster ska bli hörda och att barn har rätt att uttrycka sina åsikter, vilket förskollärare ska ta på allvar. Dion Sommer (2005) beskriver barns agens som: ”barnet som aktör skapar sig själv som social person” (Sommer, 2005, s.121). Barn skapar och förhandlar om sociala samspel genom medinflytande (Skolverket, 2018). På så vis förstår han barn som aktiva deltagare i sin egen utvecklingsprocess. Vilket barn kan uppnå genom medinflytande i förskolans vardag och dess kulturer. Att ge barn medinflytande och synliggöra barns agens stärker deras självkänsla och självförtroende vilket är en del av de mål som förskolan ska arbeta efter (Skolverket, 2018).

Förskollärares uppdrag är att varje barn ska bemötas respektfullt (Skolverket, 2018). Barn ska ges handlingsutrymme och det är förskolans verksamhet som skapar dess möjlighet där barn stärks i sin självständighet (Skolverket, 2018). När barns medinflytande och dess självständighet respekteras så stärks barns agens och deras rätt till att få vara självständiga individer (Johansson, 2003). Sommer (2005) menar att det blir gynnsamt för barn att få medinflytande i verksamheten då barns agens tas vara på, och på så vis skapas handlingsutrymme där barn påverkar sin egen vardag (Sommer, 2005). Förskolan ska således arbeta med barns egna perspektiv och deras agens (dvs. aktörskap) i verksamheten genom att synliggöra barnet i sitt medinflytande och handlingsutrymme (Johansson, 2003). Således är varje möte under förskolans timmar av vikt för att uppmuntra barn till självständighet där de ges medinflytande i verksamheten (Skolverket, 2018). Samtidigt innefattar förskolans verksamhet ett moraliskt fostransuppdrag vid sidan om ansvaret att bidra till barns ämnesspecifika lärande och utveckling (Ärlemalm-Hagsér & Pramling Samuelsson, 2009). Verksamheten ska också sträva efter att fostra och socialisera barnen i förhållande till vårt samhälle och de demokratiska värderingar som vi samhällsmedborgare lever efter. Med andra ord kan förskolan som institution beskrivas som en kraftfull ”socialisationsaktör”. Vilket kan ses som en problematik i praktiken där barngruppen ofta ses som helhet och den enskilda individen försummas (Ärlemalm-Hagsér & Pramling Samuelsson, 2009).

Förskoleforskaren Magnus Karlsson (2018) beskriver att förskollärares barnsyn skapar utrymme för barns agens och medinflytande i verksamheten. Vilket även reflekteras i deras ledarskap (Karlsson, 2018). Vi vill därför med detta examensarbete undersöka hur förskollärare talar om barns medinflytande och barns agens utifrån sina egna erfarenheter. En sådan studie gör det möjligt att skapa en förståelse kring underliggande normer om barn och demokratiska villkor i förskolans verksamhet.

1.1. Bakgrund

William Corsaro (2009) nämner att barns medinflytande ska tas i åtanke då förskolans verksamhet är för barnen. Barn ska ses som kompetenta och få sin röst hörd för att skapa en verksamhet som är för barn (Corsaro, 2009). Karlsson (2018) beskriver i liknande anda att barn kan med hjälp av förskolans verksamhet, utveckla ett tankesätt om hur vi ska uppträda tillsammans med andra människor. Barn utvecklar då ett förhållningssätt gentemot varandra där de vuxna är förebilderna som överför goda värden kring jämställdhet, demokrati och jämlikhet. Det vill säga att utifrån dessa värden ska barns medinflytande genomsyra förskolans verksamhet. När barn ges utrymme att agera och ta beslut i sin vardag då synliggörs barns agens (Karlsson, 2018). Förskolans verksamhet har därför i uppdrag att skapa ett intresse hos barn till att vilja förstå sociala relationer och samhällets demokratiska uppbyggnad (Skolverket 2018). Barn utvecklar en självständighet med ett ansvarstagande när barn förstår sitt handlade genom de sociala relationerna (Karlsson, 2018). Det handlar även om att utveckla en social förmåga för att tillsammans kunna påverka sin egen vardag i förhållande till det demokratiska samhälle vi lever i idag. Inom sociologisk forskning så har barnsynen tidigare påpekat barn som "ofärdiga" i strävan av att bli vuxen. Barns agens har försummats då barndomen varit en transportsträcka till att bli vuxen. Barndomen har således inte haft samma värde som vuxenlivet. Barn har då styrts och socialiserats av vuxna för att sedan, i efterhand, befinna sig i sin roll som färdig "slutprodukt" och med det ses som "fullvärdig" i samhället (Karlsson, 2018).

Att se barndomen som en passiv transportsträcka mot den viktiga och "riktiga" vuxen världen har på senare tid fått kritik från olika håll (James & Prout, 1990). Idag

pratar barnforskare därför istället om den nya "barndomssociologin" där barn inte betraktas som ofullständiga i strävan mot vuxenlivet. Här tillskrivs barndomen snarare ha ett värde i sig och barnet skapar samt bildar sin egen kultur genom sin uppväxt och utveckling (James & Prout, 1990). Detta synsätt är kopplat till barn som mottagare av en given kultur, dvs. aktiva aktörer som bidrar och verkar i samhället (James & Prout, 1990). När barndomssociologerna Allison James, Chris Jenks och Alan Prout (1998) teoretiserar denna nya syn på barn och barndom, skriver de i termer av "being" i jämförelse med det äldre tankesättet "becoming". Här syftar barns "being" på en tillvaro som barn med ett egenvärde, medan äldre utvecklingspsykologi och andra tidigare perspektiv betraktade barndom i första hand som "becoming". Här ses de som ofullständiga och sårbara individer (James, Jenks & Prout, 1998). I denna forskningsinriktning framträder också begrepp som barns agens ("agency"), dvs. aktörskapets stora roll i en förändrad syn på barns liv (James, et al., 1998). Den förändrade bilden för hur vi betraktar barndomen blir också intressant med avseende på hur forskollärare talar om barns medinflytande och barns agens i förhållande till förskolans värdegrund (Halldén, 2007). Det rör också demokratifrågan, dvs. frågan om barn själva får vara med att påverka i stort eller smått som aktörer, till skillnad från att betrakta barn som pedagogiska fostransobjekt (Halldén, 2007).

1.2. Syfte

Syftet med studien är att undersöka hur förskollärare talar om barns medinflytande i förskolan och hur förskollärare ser på barns agens. I sammanhanget betänker vi även vilka underliggande normer och föreställningar som de ger uttryck för. Ett sådant forskningssyfte omfattar även frågor om demokratisk utbildning och värdegrund. Ytterst rör det också synen på barn.

Mer specifikt frågar vi oss följande:

- Hur resonerar förskollärare om barns medinflytande i förskolan?
- Vilken syn har förskollärare på barns agens?

1.3 Begreppsdefinitioner

Barns agens: ”Barnet som aktör skapar sig själv som social person” (Sommer, 2005, s.121).

Barns medinflytande: Barns som medbestämmare genom handling, uttryck av tankar och åsikter (Sheridan, Williams, Sandberg & Vuorinen, 2011).

2. Litteraturgenomgång

I följande litteraturgenomgång behandlas relevant litteratur och vetenskapliga studier utifrån examensarbetets syfte och frågeställningar.

2.1. Förskollärares möte med barnen

Ingrid Pramling Samuelsson och Sonja Sheridan (2003) beskriver att medinflytande handlar om att fånga barns intresse utifrån deras erfarenhetsvärldar och kunskaper. Barns erfarenheter och kunskaper kan tas tillvara på genom förskollärares egna reflektioner gällande sitt eget sätt att upptäcka och förstå men även hur de ser barn och barns kunskap (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2003). Sonja Sheridan, Pia Williams, Anette Sandberg och Tuula Vuorinen (2011) menar att mötet med barn i förskolans verksamhet ska vara inbjudande då förskollärare ska tillmötesgå barn utefter de styrdokument som finns. Det finns många olika betydelser vad gäller kompetens ur en förskolläraryrkeprofession. En av dessa betydande befogenheter kan vara den personliga kompetensen. När förskollärare kommunicerar med barn utifrån ett engagerat och lyhört förhållningssätt då synliggörs barns medinflytande. Samtidigt som en pedagogisk kompetens grundar sig i förskollärares strävan mot lärande och hur barnen lär sig. Ett öppet förhållningssätt gör det möjligt för barn att få medinflytande och använda sina rättigheter att bli hörda samt stärka deras självförtroende och identitet, det handlar om att barn ska ses som sociala aktörer i vårt demokratiska samhälle med lika rättigheter som vuxna (Sheridan, Williams, Sandberg & Vuorinen, 2011).

Eva Johansson (2003) beskriver att för att förstå andra människor behöver vi mötas i ett samspel. Därför är det egna antagandet en väsentlig del i hur vi förstår varandra och möter barns åsikter utifrån barns perspektiv. Kommunikation skapas genom att medverka i varandras världar. Däremot är det svårt att förstå varandras känslor då vi inte kan känna för den andre parten men vi kan försöka förstå varandras plats i världen. Det är därför av stor vikt att nämna att kommunikationen gestaltar mer än bara ord. Kommunikationen formar samtalen genom tonfall, gester och ansiktsuttryck. När kommunikationen är i ett undervisningstillfälle kan det uppfattas som mjukt med ödmjuka infall och öppna frågor till barn (Johansson, 2003).

Elisabeth Arnér (2006) definierar begreppet medinflytande som barns möjlighet att påverka sin vardag där förskollärares planering innefattar ett innehåll av barns tankar och initiativ. Arnér (2006) påpekar även att begreppet delaktighet inte genomsyrar en verksamhet där barn ges medinflytande då det är förskollärarna som väljer om barns tankar och initiativ tillmötesgår (Arnér, 2006). Ett förhållningssätt som utgår från disciplinär eller fostrande aspekt blir bristfällig. Eftersom korta svar samt möjligheten till en öppen kommunikation där barn ges medinflytande, sluts av ansiktsuttryck och gester som visar på att konversationen är över (Johansson, 2003). Kommunikationen brister när mötet inte samspelar så att båda parter är deltagande i varandras värld. För att kunna förstå barns agens är det viktigt att förstå barns avsikter och att deras kulturella erfarenheter inte är densamma varje dag utan detta förändras från dag till dag. Barns agerande ska inte värderas utan kan tolkas för att skapa en relation där förskollärares förhållningssätt är öppna för att skapa tillit att acceptera barns erfarenhetsvärldar. Genom att vara ödmjuk och möta barn i ett samtal där det sker på barns villkor, kan ett genuint samspel skapas (Johansson, 2003). Pramling Samuelsson och Sheridan (2003) menar att barns delaktighet är en grundförutsättning för barns rätt till medinflytande och barns rätt att föra sin egen talan. Barn ska få medinflytande i verksamhetens olika beslutsprocesser. För att förstå barns perspektiv så måste förskollärare ha kunskap kring barns utvecklingsnivåer. Men även ha ett lyhört förhållningssätt som lyssnar in barns tankar och reflektioner. Förskollärare måste tolka barns agerande och ha tillit gällande barns kompetens. Barn kan klara av saker och är kompetenta när de får rätt stöd och handledning från vuxna (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2003). Ett bra ledarskap är en social process som har sin utgångspunkt i samspelssituationer där medinflytande utövas och kommunikationsprocessen samt förskolans specifika mål eftersträvas (Riddersporre, 2010). Förskollärare intar en roll i sitt förhållningssätt där barngruppen styrs mot dess gemensamma regler och normer som förskolan har tillsammans med barnen (Riddersporre, 2010). Ann Åberg och Hillevi Lenz Taguchi (2018) anser att förskollärare ska driva verksamheten med ett demokratiskt arbetssätt. Förskollärare ska då ge utrymme till barns medinflytande och ha tillit till barns olika förmågor då barn är kompetenta. Det handlar inte enbart om att vara lyhörd inför det barn berättar utan också att barns handlingar synliggörs och blir en del av deras utvecklingsprocess. När barns intressen och erfarenhetsvärldar tas tillvara ges barn medinflytande i sin egen vardag. Det enskilda

barnets och barngruppens medinflytande ska influera förskolans verksamhet, vilket sker när olikheter möts i ett samspel (Åberg & Lenz Taguchi, 2018).

2.2 Barn som sociala aktörer

Att se barn som en social aktör innebär att barn ses som en självständig agerande person som ska ges medinflytande i sin omvärld och på så vis synliggörs barns agens (James, Jenks & Prout, 1998). Anette Emilson (2010) beskriver att barns socialisation kan betraktas som en social och en individuell process där individen integreras i samhället som ett ”vi” men även i en ”jaguppfattning”. Denna process utgår från samhälleliga krav där individerna ska anpassas likaså individen för att fungera och kunna hantera sin omvärld. Det är viktigt att betrakta individen som aktivt medbestämmande i socialisationsprocessen då det menas med att människan är relationell och social redan från födsel (Emilson, 2010). Ärlemalm-Hagsér och Pramling Samuelsson (2009) menar däremot att verksamheten ska sträva efter att fostra och socialisera barn till samhällsmedborgare med demokratiska värderingar. Vilket kan ses som en problematik där barngruppen ses som helhet och den enskilda individen försummas (Ärlemalm-Hagsér & Pramling Samuelsson, 2009). Eva Johansson (2003) beskriver barns agens som medskapande medmänniskor. Sommer (2005) menar att interaktionen med människor grundar sig i socialisation genom lärande, självständighet och fostran. Barns agens innefattar inte att barn är kompetenta nog att anpassa sig själva utan att barn aktivt skapar sig själv och sin egen vardag, genom samspel i deras omvärld (Sommer, 2005). Emilson (2010) menar likaså att barn påverkar sin vardag när de ges möjlighet att uttrycka sig. När verksamheten tar vara på barns agens blir barn delaktiga och inkluderade (Emilson, 2010).

William Corsaros (2011) studie ur ett barndomssociologiskt perspektiv undersöker hur barndom förändrats ur ett historiskt och kulturellt perspektiv gällande barn i förskoleålder. Tidigare har barndomen betraktats som en väg mot att bli vuxen i det kommande samhället. Corsaro (2011) menar att barn redan är del av det sociala samhället idag. Barndomen är en tillfällig del av livet som kvarstår även fast barn växer upp. Att tillägga är även att barndomen inte ska ses som en förberedelse till vuxenlivet utan som konstruktiv där barn ges möjlighet att skapa sin egen vardag. Att ge utrymme för barns agens innefattar att barn skapar sina egna situationer där de förhandlar om och bearbetar vuxenlivet genom leken. Corsaro (2011) påpekar även att barndomssociologins syn på

barns agens som medverkare och skapare i sin vardag (Corsaro, 2011). Pramling Samuelsson och Sheridan (2003) betonar i liknande anda att barn är medkonstruktörer i sitt eget skapande av kunskap vilket betyder att barns agens tillmötesgår när barn är delaktiga i sin egen läroprocess. En förändrad syn på barn kan därför öka medinflytandet i förskolans verksamhet där barns agens tas vara på. För att bygga en verksamhet som tar vara på barns agens behöver förskollärare se barn som kompetenta och medbestämmare i sin egen vardag (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2003). Inom förskolans verksamhet blir då lärarnas roll mycket viktig då det är de som strukturerar upp förskolans gemensamma normer och värden tillsammans med barn (Thornberg, 2011). Dessa normer och värden formar barngruppens sociala klimat. Trivselregler och ordningsregler ska därför gå hand i hand tillsammans med den värdegrund som förskolans verksamhet ska sträva efter (Thornberg, 2011). Michael Wyness (2006) menar däremot att förskolans verksamhet består av läroplan, regler och strukturer för handling där barn ges mindre utrymme att vara medbestämmare i sin vardag och skapa förståelse. Han anser även att det är svårt för en förskollärare att förhålla sig till läroplanens ämneskunskaper samtidigt som barns agens ska tillmötesgå. Med detta försummas barns upplevelser och erfarenhetsvärldar (Wyness, 2006). Johansson (2003) anser att förskolans verksamhet bör sträva efter att möta barn på deras villkor och att försöka möta barns erfarenheter i sina känslor där de får en känsla av kontroll i sin tillvaro. Johansson (2003) menar att förskollärare ska se barns agens det vill säga barn som egna individer med behov, önskningar och viljor. Barns förmågor ska till största möjliga mån bemötas på ett gemensamt plan och det är förskollärares förhållningssätt som kan försumma barns agens. Förhållningssättet innebär däremot inte att förskolor ska ignorera de normer och regler som förskolor arbetar utifrån. Istället för att förminska barn i ett nekande i deras känslor och viljor så finns det alternativa sätt att gå till mötes. Förskollärare kan då tillsammans med barn, finna en gemensam lösning där barn behåller sin känsla av kontroll och värdegrunden respekteras (Johansson, 2003). Eva Melin (2013) påtalar att barn redan är medborgare som kommer att ta del av gemensamma beslut i samhället. Förskolans verksamhet ska skapa förutsättningar där barns rättigheter får genomföras. Melin (2013) nämner likaså att det är förskollärares roll att se till barns agens där barn ses som likställda vuxna och kompetenta att skapa egna meningar i olika frågor där de ges möjlighet till beslutfattande. Vilket innefattar att den sociala interaktionen mellan vuxna och barn utvecklas ur en ömsesidig respekt (Melin, 2013).

3. Teoretiskt perspektiv

För att kunna besvara studiens forskningsfrågor har barndomssociologi valts som teoretisk utgångspunkt. I följande avsnitt beskrivs de begrepp och de centrala teoretiska idéer som har relevans för denna studie.

3.1 Barndomssociologi

Utifrån ett barndomssociologiskt perspektiv kan begreppet ("agency") förklaras som aktörskapets stora roll och synen på barns liv (James, Jenks & Prout, 1998). Att se barn som en social aktör innebär att barn ses som en självständig agerande person som ska ges medinflytande i sin omvärld och på så vis synliggörs barns agens. Barn beskrivs som mer än bara ett resultat av sociala processer. Barns roll som sociala aktörer inom dessa processer ska synliggöras och barn ska få medinflytande till att aktivt påverka såväl när det kommer till verksamhetens strukturer som till processer (James, et al., 1998). Sommer (2005) beskriver barndomssociologin som en kultur och hur den skapas samt dess integration in i samhället. Sommer (2005) menar att det är viktigt att dessa samband tydliggörs då det finns tre "huvudaktörer" i barns integrationsprocess in i samhället. Dessa aktörer kan vara vårdnadshavare, förskollärare och lärare. De tre nämndarna har redan en föreställning som barn möter vid deras födelse. Vuxna kan därför anses vara förebilder som förbereder barns utveckling för att fungera i samhället och dess olika kulturer. I detta menas att barn fostras i en omsorg och pedagogik. Därför ska barn ses som medbestämmare i vardagen för att inte de ska försummas i en vardagsmiljö av integrering från "huvudaktörerna" (Sommer, 2005). Gunilla Halldén (2007) menar likaså att det finns en miljö som inte enbart skapats av barn utan av lärare och vårdnadshavare. Barn ska få en förståelse för samhället och integreras i det vardagsliv där olika tolkningar kan uppstå. Då det finns olika kulturer att förhålla sig till i förskolan och i hemmet. Utifrån barndomssociologin ska dessa mötas och bygga en väg för barns agens. Barn behöver ett samspel tillsammans med vuxna som bjuder in till medinflytande genom bekräftelse och gemensam tillit (Halldén, 2007).

Synen på barns agens har förändrats över tid (Karlsson, 2018). Tidigare kunde barn inte anses vara medskapare i sin egen barndom utan barn skulle nå språngbrädan av att bli vuxen. Barnet integrerades av samhällets normer och de vuxnas kultur, vilket var det barnet skulle ta över och passera vidare. Med detta skulle socialiseringen av barn grundas av vuxna för att barn sedan skulle vara fullständiga individer som fungerade i samhället, när de blivit vuxna medmänniskor (Karlsson, 2018). Barndomssociologin tillämpar begrepp som “being” och “becoming” för att beskriva barndomen och hur synen på barns agens förändrats över tid (James & Prout, 1990). Sommer (2005) förklarar att synen på barns agens är i liknelse av att se barn som skapare av sin egen person. Barn skapar och förhandlar om sociala samspel genom medinflytande. Barn ska vara en aktiv deltagare i sin egen utvecklingsprocess. Vilket barn kan ges utrymme till när den kulturella integreringen ger handlingsfrihet för barns medinflytande och barns agens beaktas (Sommer, 2005).

Enligt Halldén (2007) så är barndomssociologin en riktning mot att förstå barndomen där barns agens har varit av stor vikt för att kunna inrätta barns perspektiv. Barndomssociologisk forskning ska inte enbart bedrivas om barn utan likaså för barn och ibland med barn. Eftersom barndomssociologins forskning är tvärvetenskaplig så behöver den innehålla aspekter som är psykologiska och sociologiska för att barn ska kunna studeras i sitt sammanhang, således att barn kan bibehålla sin integritet och vara sin egen individ. Barndomen ska behandlas utifrån individen, det vill säga att barndomen är olika för alla barn då den stödjer sig i fundamentala förhållanden i egenskap av kulturer, miljöer och sociala integrationer. Barndomssociologin kan därför tolkas i en situerad miljö, nämligen i förskolans verksamhet. Men barn befinner sig inte enbart i en miljö för barn i förskolan utan i en verksamhet som ska ge barn utrymme till medinflytande och ta vara på barns agens (Halldén, 2007). Corsaro (2011) påpekar att om barndomen reduceras till att förstås som en förberedelse till vuxenlivet så försummas barns möjlighet att skapa sin egen vardag. Därför ska barndomssociologin åskådliggöra barns agens och deras kultur samt hur de samspelar i den utifrån sociala aspekter ur ett barns perspektiv (Karlsson, 2018). Halldén (2007) skriver att “Barn ses inte som mottagare av påverkan och som utsatta för en socialisationsprocess där samhällets normer successivt införlivas av barnet. Istället betraktas barn som sociala från början och delaktiga i skapandet av den egna

barnkulturen.” (Halldén, 2007, s. 27). I liknande anda betonar Corsaro (2009) att det är viktigt att förskolan arbetar för barns perspektiv där de får medinflytande i den verksamhet och kultur de skapar tillsammans. Det innebär att de vuxnas synpunkter inte infiltrerar hela verksamheten utan att barnen ses som kompetenta att kunna bidra aktivt (Corsaro, 2009).

4. Metod

Studiens metodavsnitt redovisas utifrån våra underrubriker i följande ordning: Design, intervju som metod, urval, etiska överväganden, beskrivning av deltagare samt analysmetod. Här inkluderas metodologiska överväganden av olika slag.

4.1. Design

I följande studie har fyra förskollärare från fyra olika förskolor, intervjuats. Olika förskolor valdes då det kan råda olika kulturer och synsätt. Studiens förhoppning var att olika erfarenheter skulle synliggöra hur förskollärare talar om barns medinflytande samt barns agens. Intervjuerna varade mellan 20 och 40 minuter. Intervjuerna fördelades i egenskap av två intervjuer var, mellan undersökarna. Då studiens undersökare ville förhålla sig till rådande pandemi men även uppnå ett avslappnat samtal mellan två parter. Intervjufrågorna eftersökte personliga svar och därför fanns det en förhoppning om att de medverkande skulle känna sig trygga i att besvara frågorna genom ett enskilt möte mellan två individer.

Fyra förskolor kontaktades först via e-post där information om studiens syfte framgick och om ett intresse för deltagande fanns. Utskicket fick avslag på grund av tidsbrist eller av uteblivit svar. Därefter kontaktade studiens undersökare förskolor genom telefonsamtal för att få en personlig kontakt. Studiens undersökare presenterade sig som studenter från Högskolan Kristianstad. Vidare informerades förskollärarna om studiens syfte där de blev tillfrågade att medverka i en intervju som uppskattningsvis skulle ha en tidsåtgång omkring 30 minuter. Förhoppningen var att det skulle bli ett avslappnat samtal där studiens undersökare fick möjlighet att ställa följdfrågor, för att få en fördjupad

inblick i hur de medverkande talar om barns medinflytande och barns agens. Intervjufrågorna var inte synliga för deltagarna tidigare än genomförandet av intervjun för att det skulle vara ett öppet samtal som verkställdes i stunden. Intervjuerna spelades in genom ljudupptagning via mobiltelefoner och därefter transkriberades insamlade data i ett gemensamt dokument för undersökarna i Google drive.

4.2. Intervju som metod

Studien har använt sig av en kvalitativ metod med semistrukturerade intervjuer i egenskap av att validiteten skulle bli låg om studien gjord strukturerade metoder (Bryman, 2011). En semistrukturerad intervju berör olika teman där intervjupersonerna har en stor frihet att utforma sina svar efter egna principer. Med en semistrukturerad intervju behöver inte frågornas ordning följas fortlöpande, även om de oftast följer varandra. Vilket kan skapa djupare tolkningar genom en flexibilitet så länge de medverkande ges utrymme att svara, tolka och framföra det som de anser vara av vikt. En semistrukturerad intervju ger undersökningen en möjlighet samla data utifrån hur förskollärare talar om barns medinflytande och barns agens. För att samla dess data behöver intervjufrågor behandla adekvata ämnen som ska undersökas. En semistrukturerad intervju kan därför ge viss möjlighet till förändring i frågor beroende på vad intervjuens medverkande svarat under tidigare fråga, det ges även möjlighet till följdfrågor för att få ett fördjupat svar (Bryman, 2011).

Martyn Denscombe (2016) menar att intervju som metod lämpar sig till småskaliga forskningsprojekt med begränsad budget. Semistrukturerade intervjuer används ofta i småskaliga forskningsprojekt då det går att undersöka attityder och frågor hos den enskilda. Men även för att få en djupare inblick i hur personen talar om ett specifikt område (Denscombe, 2016). Studiens undersökare använder sig därför utav semistrukturerade intervjuer då det ger en möjlighet att förstå den intervjuade, vilket kan bidra till värdefulla insikter om förskolans värdegrund.

Ljudinspelning är ett verktyg som används i de flesta fall när forskare ska samla in data (Denscombe, 2016). Således underlättar det att en intervju sker mellan två parter då det blir mycket data att transkribera samt att det kan bli svårt att skilja röster åt. När en

intervju sker mellan två parter är det endast en röst att identifiera och en person som talar isänder (Denscombe, 2016). Med en semistrukturerad intervju kan det också förekomma att icke relevant data blir insamlad genom intervjuernas samtal (Vetenskapsrådet, 2017). Därför synliggörs endast den information som anses vara relevant till studiens frågeställningar och icke relevant data sorteras bort. All data som blivit insamlad kommer därför inte offentliggöras för att skydda medverkande och studiens syfte utifrån studiens etiska principer (Vetenskapsrådet, 2017). Studiens intervjufrågor kan uppfattas som känsliga då det är förskollärares personliga meningsutbyten och erfarenheter som efterfrågas (Denscombe, 2016). Vilket kan leda till att meningsutbyten och erfarenheter utelämnas om intervjuens frågor är designade på ett sådant vis att medverkande i intervjun känner sig obekväma i förhållande till intervjuguiden. Således är det av stor vikt att studiens undersökare formulerar intervjuguiden på ett sådant vis att de medverkande uppfattar frågorna som tillräckligt inbjudande att besvara. Frågorna ska vara anknutna till studiens frågeställningar där de medverkande uppfattar intervjuguiden som lämplig. Informanterna har godkänt studien med ett skriftligt undertecknade i egenskap av ett missivbrev. Studiens undersökare ska besitta en viss kunskap inom området för studiens intervjuguide i egenskap av att kunna formulera relevanta frågor med ett sådant språk att de medverkande förstår frågans innebörd och att den går att besvara. Således har få fackuttryck använts där frågorna varit kort formulerade och okomplicerade. Frågor som har varit ledande har undvikits då medverkande för intervjuerna ska kunna besvara frågorna fritt utifrån egen förmåga (Denscombe, 2016).

4.3. Urval

Studios undersökare kontaktade elva förskolor innan fyra verksamma förskollärare gav samtycke till att medverka i studien. Förskolorna blev slumpmässigt utvalda utifrån närliggande kommuner i Södra Sverige. Då förskolorna valdes ut slumpmässigt förekom ingen grundtanke över vad som kunde förväntas i undersökningen, utan urvalet omfattades av de förskollärare som ville medverka. En lista på förskolor i olika kommuner skapades där förskollärare kontaktades och de som gav samtycke till att delta, medverkade senare i studien. En påverkan i studien har varit att förskolorna skulle innefattas i närliggande kommuner, till undersökarnas hem, på grund av den ekonomiska faktorn men även för att förhålla sig till tidsramen då det inte fanns en möjlighet att pendla för långt. Olika förskolor intervjuades då det råder olika kulturer och på så vis, anser studiens

undersökare, att studien får en högre validitet. Fyra verksamma förskollärare intervjuades för att upptäcka olika meningsutbyten i förhållande till studiens syfte. Även om de medverkande innefattas utav olika förskolor, innebär det inte att studiens undersökare har anspråk på representativitet, dvs. att de medverkande representerar en större population. Det gav studiens undersökare en inblick i hur det skulle kunna vara men inte hur det är.

4.4. Etiska överväganden

Studiens undersökare har förhållit sig till Vetenskapsrådets (2017) fyra forskningsprinciper som är följande: *Informationskravet*, *Samtyckeskravet*, *Nyttjandekravet* och *Konfidentialitetskravet*. De medverkande i studien har enligt informationskravet se *Bilaga 2* informerats om vad undersökningen innefattar och vad deras villkor är under studiens process. Enligt samtyckeskravet så har de medverkande, med sitt samtycke, valt att delta i studien genom ett skriftligt godkännande. Eftersom de medverkande har intervjuats om situationer som berör förskollärare och barn, så har förskollärare bevarats anonyma där personliga uppgifter utelämnats enligt Konfidentialitetskravet. Händelser med barn som nämnts i dessa situationer har inte blivit presenterade i undersökningen. Förskollärarnas meningsutbyten är det som skapat innehåll i forskningsundersökningen. Således har de medverkande i undersökningen, närhelst under studiens gång, kunnat avsäga sitt samtycke utan påverkan från studiens undersökare.

Studiens insamlade data består av ljudfiler som har transkriberats där endast betydande data för studiens syfte offentliggjorts. Insamlat material har därefter förvarats oåtkomligt för obehöriga. Således har insamlad data endast använts till studiens syfte enligt nyttjandekravet. Det vill säga att studiens material inte har blivit en tillgång för privatpersoner eller andra verksamheter (Vetenskapsrådet, 2017). När forskaren ska göra en intervjuguide och organisera sin intervju menar Steinar Kvale (1997) att det finns en del aspekter att ta hänsyn till. Vilket har varit av betydelse för studien då de medverkandes svar inte ska förvrängas. Etiken har således följt studiens olika delar och inte enbart utifrån intervjuguiden. I en kvalitativ intervju behöver frågorna vara formulerade på ett sådant vis att den som blir intervjuad kan utgå öppet utifrån sin egen erfarenhetsbild. Studiens undersökare har utifrån ett etiskt ställningstagande begrundat hur mycket information som de medverkande ska delges utan att det påverkar deras svar. De

medverkande skulle förstå syftet med studiens undersökning och därefter ta ställning till sitt deltagande samtidigt som de medverkande inte delgavs för mycket information för att undvika att påverka hur de talade om intervjuens ämne. Konfidentialitetskravet har skyddat informanterna under hela studien och materialet har därefter förstörts vid undersökningens slut. Vilket även betyder att de medverkande kommer fortsatt att förhållas anonyma (Kvale, 1997).

När undersökarna påbörjade intervjuguiden så fanns det en målsättning att frågorna skulle vara tydliga och att informanterna skulle vara i olika åldrar. Vilket sedan ändrades då studien inte skulle leda till en tolkning av vem som varit medverkande utan att informanterna skulle vara så lika som möjligt. Det var viktigt för studiens undersökare att kontakta förskollärarna direkt och inte förskolechefen för att skapa en personlig kontakt där studiens syfte och undersökare presenterade sig. Det informerades även att intervjutillfället var flexibelt utefter förskollärarens schema. Informanterna fick sedan ett missivbrev som tydligt beskrev studien och ingen intervju påbörjades utan ett skriftligt samtycke. I enlighet med lagen om personuppgifter (GDPR), så har medverkande förbehållits anonyma och studiens insamlade data har enbart registrerats på Högskolan Kristianstad. Det har varit betydande för studiens undersökare att informanterna haft förtroende gällande hanteringen av personuppgifter. Således har ingen plats eller något annat av personligt värde offentliggjorts i studien. Medverkande har även informerats om att de närhelst kunnat återkoppla till studiens undersökare och att studien finns till deras förfogande när den publicerats på DiVa.

4.6. Bearbetning av data

Nedan presenteras bearbetning av data.

4.6.1 Transkriptionsprocessen: från samtal till text

För att kunna analysera samtal systematiskt och noggrant måste det som sägs under intervjun omsättas till ett skriftligt urval (Linell, 2011). Med begreppet transkription menas ”en överföring till skriftlig notation av yttranden (av en eller flera talare, i monolog eller samtal). En transkription fyller funktionen att utgöra grund för att kunna studera

samtalets interaktionsstruktur, språkliga form och innehåll.” (Linell, 2011, s. 129). Studiens undersökare intervjuade vardera två informanter där det enskilt insamlade datamaterialet transkriberades, det vill säga att studiens undersökare transkriberade samma intervjuer som de även utfört enskilt. Transkriberingsprocessen skulle vara likvärdig i studien därför använde studiens undersökare motsvarande metod. Först avlyssnades ljudupptagningen för att säkerställa att materialet uppfattats likartat som vid intervjutillfället. Därefter spelades materialet upp ännu en gång men i denna process pausades ljudupptagningen för att notera tre ord åt gången till textformat. Därefter avlyssnades materialet återigen för att kontrollera att orden transkriberats korrekt för att bevara medverkandes talspråk. Ljudpauser och diverse ljud har inte blivit transkriberade då de inte uppfattats som ord. Studiens undersökare bedömer inte att dessa samtalsanalytiska detaljer är av vikt då det inte är en interaktionsstudie. När insamlade data transkriberats enligt talspråk har det med avseende tillämpats en ortografisk transkription som enligt Per Linell (2011) betyder ljudenlig notation. I detta fall gäller det ordet "dom" där transkriberingen inte skrivit ut detta skriftspråkligt (de/dem). Studiens undersökare har analyserats empirin gemensamt i förhållande till forskningsfrågor och i jämförelse med annan forskning.

4.6.2. Analysmetod

Studien har använt sig av en *tematisk analys* för att analysera fram studiens resultat. Ulrika Jepson Wigg (2019) beskriver att en tematisk analys kategoriserar insamlade data till teman som vidare beskriver dessa språkligt. Vilket betyder att de kategoriseras efter gemensamma liknelser för att tillsammans under sina kategorier kunna analyseras i förhållande till studiens forskningsfrågor. Det kan exempelvis vara liknelser, upprepningar och förekomster i de intervjuades berättelser (Jepson Wigg, 2019).

Intervjuernas ljudinspelningar har transkriberats ord för ord till textformat. Därefter har innehållet sammanfattats genom att olika teman har identifierats. Kategorierna har därefter kontrollerats och jämförts i förhållande till varandra så att adekvat data har hamnat under adekvat kategori. Följande process har bestått av en tidsåtgång omkring tio timmar, då varje resultatdel har diskuterats och analyserats i förhållande till studiens forskningsfrågor. Studiens teman har vid behov omgrupperats och kontrollerats i

jämförelse med transkriberade data. Analysprocessen har därefter utgått från studiens två huvudteman "barns medinflytande" och "barns agens". När studiens undersökare utarbetat materialet i dessa huvudteman har fyra underteman identifierats, två teman som redogör för barns agens och två teman som redogör för barns medinflytande. En tankekarta skapades där transkriberat textformat klipptes isär och delades upp i olika områden i förhållande till varje tema. Materialet har vid upprepade tillfällen tolkats och diskuterats för att placera adekvat data under motsvarande tema. Studien ville undersöka olika resonemang som kunde vara avvikande men även de som kunde vara i liknelse. Studiens undersökare har därför diskuterat och reflekterat över studiens insamlade data för att se liknelser och avvikelser. Studiens undersökare har således läst allt material ihop och samtalat kring dess tolkningar för att materialet ska tydas likartat.

5. Resultat och analys

I resultatet presenteras studiens fynd och teman som insamlade data behandlat. Resultatets teman utgör även de rubriker som följer nedan; *5.1 Barnsyn*, *5.2 Barns handlingsutrymme*, *5.3 Regler och strukturer* samt *5.4 Skyldigheter och rättigheter*. Resultatets olika teman behandlar de mönster som identifierats, gällande gemensamma tankesätt hos förskollärare. Således har studiens olika teman blivit besvarade utifrån intervjuguiden, i förhållande till studiens forskningsfrågor. Resultatets teman behandlar den data som anses adekvat för att besvara studiens forskningsfrågor. Följaktligen kommer ett urval av kortare utdrag presenteras där informanternas svar har förkortats på grund av begränsat utrymme. Eftersom innehållets värde ska förhålla sig till studien har intervjuguiden eftersträvat ett likartat syfte i anknytning till hur förskollärarna talar om barns medinflytande och barns agens i vardagen. Det finns både direkt riktade intervjufrågor som behandlar studiens forskningsfrågor samt frågor som indirekt behandlar förskolans vardag för att undersöka hur förskollärare talar om barns agens och medinflytande i förskolans praktik. Studiens insamlade empiri följer en analys av tematisk form där innehållet behandlas utifrån analytiska teman där liknelser och avvikelser urskiljs (Jepson Wigg, 2019). Intervjuguidens fullständiga formulär presenteras i studiens *bilaga 1* för att visa resultatets urval. De forskningsfrågor som intervjuguiden behandlar är följande:

- Hur resonerar förskollärare om barns medinflytande i förskolan?

- Vilken syn har förskollärare på barns agens?

5.1. Barnsyn

Inledningsvis presenteras resultat från förskollärare där de talar om deras barnsyn i förskolans verksamhet. Många förskollärarna talar om att barn ska bemötas med respekt. De beskriver likartat vikten av att försöka tolka och se till barns intentioner där barn ges utrymme till att göra saker på egen hand innan förskollärarna influerar situationen med ett vuxenperspektiv. Några förskollärare talar om det kompetenta barnet och anser att förskollärare ska vara ett stöd i barnens vardag så att inte barnen blir ansvarstagare i verksamheten. Förskollärarna ska finnas där som ett stöd i barnens utveckling.

Ja barn kan. Barn kan, kan själv. Så vi stöttar och hjälper dom i deras utveckling.

Fortsättningsvis berättar förskollärarna vilka mål de har för barn i förskolan. Samtliga förskollärare beskriver att ett gemensamt mål är att de vill att barnen ska känna sig trygga och att de ska trivas i verksamheten för att barn ska kunna utvecklas. Få förskollärare nämner även vikten av att följa barns intresse i verksamheten och att se varje barns utveckling. Det nämns hur förskolans mål är annorlunda i förhållande till grundskolans. I förskolans verksamhet behöver inte barn uppnå specifika mål som i grundskolan utan förskolan följer istället barn i deras utveckling utefter deras olika förmågor.

Alla ska lyckas det är det som är målet faktiskt. Alla ska må bra och lyckas, känna sig trygga och vara glada och finns det glädje och kärlek kan dom massa annat också.

Få förskollärare nämner att det inte är av stor vikt att uppnå mål utan syftet är att varje barn ska utvecklas och känna att de lyckas när de genomför olika saker i verksamheten. Några förskollärare beskriver vikten av barns självbestämmande där barn har en rättighet att få bestämma över sin kropp. De menar då att det är barnet som bestämmer vem som får byta blöja. I liknande anda berättar även få förskollärare att barnen bestämmer vem

som får dela ut maten till dem. Många förskollärare beskriver barnens självbestämmande som en rättighet som ska tas hänsyn till. Få förskollärare menar att det enda tillfället där barns rättighet fråntas är vid de tillfällena där ett vuxenperspektiv influerar situationen och oftast är det i situationer där förskollärare försöker utgå från barnets bästa.

5.2. Barns handlingsutrymme

När förskollärare fick besvara om de ansåg att barns handlingsutrymme kunde tillmötesgå i förskolans praktik så tyckte många Förskollärarna olika. Få förskollärare berättade att barn hade svårt att vara sig själv i en större barngrupp men att barns handlingsutrymme kunde tillmötesgå i en mindre barngrupp. Men att det blev en resursfråga då verksamheten var beroende av antalet personal som kunde finnas till hands för att tillgodose barns handlingsutrymme. Några förskollärare kände att barnen hade olika starka viljor som inte alltid kunde uppfyllas i verksamheten men att barnens känslor gavs utrymme att hanteras av individen själv. Samtidigt som få förskollärare berättade att det inte gick att möta upp barnens viljor så ansåg de ändå att barnen kunde få vara sig själva under sin dag på förskolan.

Ja, det känner jag verkligen. Dom är verkligen sig själva. De har så många viljor. Men ändå att de får liksom inte hela sin vilja men ändå att du får vara arg här och du får va ledsen här.

Få förskollärare berättar att det finns barn som har väldigt långa dagar i verksamheten där barn anländer tidigt på morgonen och stannar tills förskolan stänger. Här beskriver förskollärare förskolan som barnets arbete vilket också innebär att barnet har rätt till paus för att vara för sig själv. Få förskollärare hänvisar till de vuxnas känslor och förklarar att vuxna behöver vara ensamma ibland vilket även barn behöver. Barn vill inte alltid umgås med vänner utan de behöver också ges utrymme där de får vara för sig själva. För att finna en lösning där barns personliga utrymme tas vara på så berättar få förskollärare att de använder små mattor som ett material i verksamheten. Verksamhetens små mattor hanteras av barnen och blir deras ”arga”, det vill säga, deras personliga utrymme. Det är ett sätt för barnen att få vara för sig själva. Barnen får inte störa varandras ”arga” utan det är barnets samtycke som bekräftar om andra barn får infinna sig på barnets matta. I sin

arga ges barn utrymme till att bestämma själva. Barnen väljer vad de vill leka med på sin ”arga” och om de vill leka själva eller bjuda in en kamrat. Få förskollärare berättar hur viktigt det är att barnen får bestämma själv och att de får lov att neka kamrater som vill vara med på deras ”arga” utan att något barn ska bli ledsen. ”Argan” ska ge en förutsättning för barn att få vila och därför har syftet ur ett vuxenperspektiv lyfts och blivit en trivselregel i barngruppen där varje barn måste respektera de beslut som tas i argan. Få förskollärare beskriver att det är ingen som är dum eller taskig, alla är lika snälla ändå men att det blir ett sätt att få vila och barnen ges utrymme till att vara för sig själva en stund.

Då får barnet faktiskt tänka och bestämma själv, jag kan tacka ”ja” och jag kan tacka ”nej” och ingen blir arg eller sur eller på nåt sätt ledsen.

Förskollärarna i studien berättade om exempel när barnen inte kunde agera efter egen vilja i verksamheten. Det handlade då framför allt om när barnets vilja blev förenat med fara. Många förskollärare berättar om tillfällen när barnets egen vilja opponerar mot den struktur som förskolan besitter exempelvis vid måltider. Få förskollärare hänvisar till att det även kan handla om resursbristen av personal som gjort att det blivit svårt att möta varje enskilt barn i verksamheten. Få förskollärare förklarar vikten av att barn ska få smaka på allt och beskriver en situation där ett barn varit ovillig till att smaka men som vågat provsmaka efter uppmuntran från förskolläraren.

När små barn får smaka på allt. Men när de gör de och till exempel inte vill så brukar vi åh vad du var modig som våga smaka. Nu smaka du så nu behöver du inte äta mer men du har smakat.

Förskollärarna var enade om att barnens medinflytande var viktigt och att temaarbetet anpassades utefter deras intresse. Få förskollärare ansåg att barnens intressen var föränderliga och att de inte kunde avbryta bestämda temaarbeten men att barnens intresse fick bli en inriktning i det temaarbetet som fortlöpte. Förskollärarna hade delade meningar kring hur mycket medinflytande barn kunde ges till att styra diverse delar i verksamheten, bland annat så uppgav få förskollärare att barnen inte kunde bestämma allt. Många förskollärare hänvisade till att barns handlingsutrymme grundar sig i vad som är, enligt

verksamheten, för barns bästa. Med det menar förskollärarna att regler och strukturer finns för att skydda barnen i dess miljö. Få förskollärare berättar även att det inte enbart handlar om barns bästa utan att det många gånger även kan vara en resursfråga. Om det finns lite personal att tillgå så ges det inte alltid förutsättningar att möta barn i deras handlingsutrymme.

Vi kan inte lämna ett barn helt själv inomhus och gå ut med alla andra barn på eftermiddagen. Då är vi bara två eller tre personal, två går ut och en har planering inne.

Samtliga förskollärare besvarade hur de tänker kring barns medinflytande i verksamheten. Många förskollärare hade en gemensam åsikt där de berättade att barn ska vara delaktiga i verksamheten då verksamheten är för barnen och de vuxna ska ses som stöd i deras vardag. Många förskollärare beskriver att verksamheten inte kan undervisa utifrån ett temaarbete som inte utgår från barnen. Barnen behöver vara med och styra sin undervisning för att det ska behandla områden som intresserar barnen. Få förskollärare beskriver att teman väljs ut efter barnets intresse. Om barnen under temats gång får ett annat intresse så försöker verksamheten styra in det tematiska arbetet mot det nya området som barnen skapat intresse för. Det blir då ett "sam-tema" där båda intressen vävs samman.

Alltså, dom ska vara med. Tycker jag, alltså för det är ju barnens verksamhet. Alltså vi kan inte ha ett tema om inte barnen är intresserade. Det går inte. Vi försöker som nu har vi ju sett babblarna. Så då utgår vi ifrån dom. Men skulle det sen helt plötsligt bara va annat dom intresserar sig för men då får man liksom ändå ta in babblarna. Eftersom det är det vi har valt.

Få förskollärare berättar att det är en självklarhet att barnen ska vara med och bestämma i verksamheten. Få förskollärare är fundersamma gällande vad barn ska bestämma i verksamheten och när de inte ska få inflytande till att bestämma. Få förskollärare frågar sig själva hur mycket medinflytande barnen ska få i verksamheten. De anser att barnen får bestämma över varje del i verksamheten, exempelvis vid frukostens olika moment.

Vad dom vill äta till frukost, vill dom hjälpa till och duka på bordet vad ska vi ha på vagnen till frukosten, vem vill man sitta bredvid, ska vi ha musik eller ska vi inte ha musik.

Få förskollärare berättar att det inte endast är det verbala medinflytandet som behövs synliggöras. Ibland behöver förskolans personal vara observanta när barn uttrycker sina intressen och viljor genom andra uttrycksformer. Dessa uttrycksformer kan innefatta bildform, dans och annan typ av konst. Detta gäller framför allt för de yngre barnen som inte är tydligt språkliga.

5.3. Regler och strukturer

För att få en inblick i barnens handlingsutrymme så har intervjufrågor riktats mot förskolans gemensamma regler och strukturer. Förskollärarna fick besvara om avdelningen hade många regler och då var samtliga förskollärare enade om att de inte har många regler. Men samtidigt hänvisar många förskollärare att det finns strukturer och rutiner som barnen följer i verksamhetens vardag. De gemensamma regler som förskolorna har är av säkerhetsskäl för att inte olyckor ska ske och att någon skadar sig. En av dessa gemensamma regler är att inte springa inomhus.

Vi har få regler men de regler vi har är dom som gäller.

Många förskollärare beskriver att det inte finns många regler på förskolan, de regler som finns är för barnens säkerhet. Få förskollärare berättar att barnen är fria till att använda vilket material eller leksaker de vill. De nämner även att det inte finns några regler som behandlar tiden då barnen får leka men att de får avbryta barns lek är när det är tid för lunch. Få förskollärare hänvisar då till att det är förskolans regler och strukturer som gör att de blir tvungna att avbryta barns lek. Många förskollärare var eniga gällande regler och förskolans strukturer, dvs. att regler var av en annan befattning än vad de ansåg att strukturer var. Regler beskrevs av många förskollärare som ett gemensamt beslut i

arbetslag och barngrupp. Strukturerna beskrevs vara tidsramarna inom verksamheten. Få förskollärare fick fördjupa sitt resonemang gällande rutiner som bör följas och att det skulle kunna ses som regler.

Ja, som sagt det här med individ och grupp man försöker tänka på allas bästa men det går inte alltid. Så då får man ha lite regler. Och ibland finns det bra regler och ibland finns det inte så bra regler. Det gäller väl att man diskuterar dom i arbetslaget om varför gör vi så och varför gör vi inte så, varför har vi de som regel?

När förskollärarna blev tillfrågade om det uppstod konflikter som strider mot barngruppens gemensamma regler så svarade många att de försöker möta barnen i samtal. Utifrån dessa samtal försöker förskollärarna förklara för barnen varför reglerna finns, vad syftet är med reglerna och varför reglerna behöver följas i verksamheten.

Ja, vi diskuterar det med barnen och sen kommer vi fram till ett gemensamt beslut för vi säger ofta eller jag använder mig själv ofta som förebild i att ”har du sett mig slå (pedagog) någon gång?”

Få förskollärare beskriver att som pedagog se sig själv som förebild kan skapa ett gemensamt beslut i att inte använda våld. Få förskollärare hänvisar till att om inte pedagogerna använder våld så ska inte barnen heller göra det.

Ja jag försöker förklara varför den regeln finns, vad det innebär och vad som kan hända om man inte efterföljer den regeln. Kanske visar konkret om det behövs för barnet, hur man ska göra istället.

Få förskollärare beskriver händelser där konflikter uppstått och att förskolans personal ibland behöver avbryta olika situationer genom att lyfta ett av barnen till en annan plats.

Vilket då hänvisas till att det är för barnets bästa då de ges tid till att andas och reflektera. Barnet blir aldrig ensam i denna situation utan det finns alltid en vuxen med under en sådan process. Barnet behöver inte prata om händelsen förens barnet känner sig redo. Få förskollärare menar att ibland kan det krävas en annan metod för att visa en orätt handling i en konflikt. En av dessa metoder kan vara att förskolläraren ritar upp situationen med hjälp av streckgubbar där händelsen förklaras ännu en gång.

5.4. Rättigheter och skyldigheter

När förskollärarna fick frågan om demokrati och barn fanns det delade uppfattningar kring vad ordet demokrati har för innebörd och hur de arbetade utefter detta. Få förskollärare beskriver barnen som demokratiska medborgare och anser att förskolans värld har kommit mycket längre gällande ämnet barn och demokrati än vad samhället har i övrigt. Få förskollärare behövde tänka innan de kunde sätta in demokrati som begrepp i förskolans sammanhang. De berättar då att demokrati kan handla om röstning i förskolan men att det samtidigt inte funnits tid för detta på grund av inskolningar. Valet mellan två aktiviteter beskrevs likaså att tillhöra demokratin, att barnen fick en valmöjlighet att delta vid olika aktiviteter samtidigt som platserna var begränsade. Om då barnet väljer en aktivitet där det inte finns plats så hänvisas barnet till den andra aktiviteten eller ges möjlighet att göra något annat. Få förskollärare beskriver demokratin som barns rättigheter och barns skyldigheter. De hänvisar då till barnkonventionen där barn i förskolans verksamhet har rätt till olika saker men att det inte står i barnkonventionen vad barn också är skyldiga till. Vilket kan handla om hur vi behandlar varandra, våra rättigheter till yttrandefrihet men att även ta hänsyn till vad kompiserna vill höra. Det kan hända att barn inte är eniga och då kan inte barn alltid ha rätt till att säga vad de tycker om det sårar den andre parten. Då hänvisar få förskollärare istället till att barn har rätt till att tycka vad de vill men att vi ska respektera varandra och vår skyldighet är att ingen annan tar skada när vi uttrycker oss.

Ja men vi ska ju prata med varandra med respekt, man ska ju förstå varandras perspektiv så är det för oss vuxna men varför kan inte barn göra det? Varför är det alltid "jag har rätt till" "nej, du har också

skyldigheter” det är inte bara dina rättigheter och detta ska barn förstå redan när dem är små tycker jag.

Många förskollärare är enade om att alla barnen ska vara delaktiga men det är även få förskollärare som anser att alla människor har skyldigheter likaså rättigheter att förhålla sig till och anser att det är viktigt att arbeta med detta i förskolan.

5.5 Analys

Nedan presenteras ett resultat som sammanfattats och analyserats i förhållande till studiens frågeställningar.

5.5.1. Barns medinflytande

I resultatet upptäcktes det under intervjuerna att det fanns olika tolkningar där förskollärare ansåg att struktur och rutiner var den planerade vardagen men att det inte kunde grunda sig som regler. Dessa rutiner och strukturer var ändå något som barnen skulle följa. Vilket studiens undersökare tolkar att rutiner och strukturer ändå blir en form av regler. Därför blir en slutsats att förskolorna har fler regler även fast förskollärarna påstår sig inte ha det och att barnen inte har haft så stort medinflytande i dessa. Vidare ger det studiens undersökare en slutsats att förskollärarnas förhållningssätt gentemot barnen är “öppet” vad gäller tematiska arbeten och barnens “fria” tid i förskolan. Utifrån intervjuerna så kan barns medinflytande sammanfattningsvis tolkas i att barn är medbestämmare i förskolans planering vad gäller de teman och aktiviteter som vardagen innefattar. Förskollärarna lyssnar in barnen och deras intressen för att synliggöra barns agens i verksamheten, då verksamheten är för barnen. Resultatet nämner att det finns gränser för hur mycket barn får lov att vara med och bestämma. För även om det finns delar i förskolans praktik som bemöter barns medinflytande så är verksamheten fortfarande vuxenstyrd där förskollärare har bestämt i arbetslaget utan barnens synpunkter. Framförallt gäller detta förskolans regler och strukturer. Även om samtliga förskollärare säger sig ha få regler för barnen att förhålla sig till så är reglerna vuxenstyrda och av säkerhetsskäl. Studiens undersökare tolkar även det som att förskolans vardagliga

struktur innefattar ”osynliga” regler. Reglerna omfattas inte enbart av säkerhetsskäl eller strukturer utan reglerna anpassas även i förhållande till hur personalens resurser på förskolan fördelas.

Få förskollärare nämner ett begrepp som ”individ och grupp”, vilket förskolläraren försöker förhålla sig till men att barnets bästa kan bli en svårighet speciellt om det är otillräckligt med personal i verksamheten. Resultatet visar att barns intresse tas vara på i den fria leken samt i det tematiska arbetet. Förskollärarna har ett förhållningssätt som åhörare till barnen där de försöker möta varje barn i en utveckling. Vad gäller förskolans regler och strukturer är dessa vuxenstyrda. Förskollärarnas förhållningssätt är inte lika tillmötesgående när barn ska vara medbestämmare i regler och strukturer. Däremot så tydliggör förskollärarna syftet med reglerna och strukturernas existens och varför dessa blivit förankrade i verksamheten. Studiens undersökare har tolkat det som att barn inte kan ha medinflytande inom dessa områden men att de ändå ska ha förståelse för dess innebörd. När en fråga ställdes till förskollärarna angående hur de ser på barn och demokrati så uppfattade studiens undersökare att förskollärarna hade olika syn på demokrati. Få av dessa förskollärare drog paralleller till valet av att välja en aktivitet medan några förskollärare hänvisade till att barnen är demokratiska medborgare som är med och bestämmer i förskolan.

Alltså, dom ska vara med. Tycker jag, alltså för det är ju barnens verksamhet.

Förskollärarna såg barnen som fullständiga där individen har en rättighet till att bestämma över sina egna beslut i sin vardag likaså att varje barn har en skyldighet att möta konsekvenserna av de beslut som barnen själva tar. Förskollärarna var eniga om att medinflytande är viktigt i verksamheten då barn ses som kompetenta. De menar att det är barnens verksamhet.

5.5.2 Barns agens

Vad som kan utläsas från resultatet är att förskollärare är enade om att verksamheten är barnens och att verksamheten strävar efter varje barns utveckling. Förskollärarna talar om

barns agens genom att beskriva barnen som självständiga individer där de ges utrymme att bestämma sina egna beslut om och för sig själva. Barnen ges handlingsutrymme till att bestämma vad de vill leka med, vilka de vill leka med eller om de vill leka själv. Förskollärarna ser barnen som kompetenta som kan klara saker på egen hand och förskollärarna är enbart ett stöd i detta. Men när frågan om barn får utrymme att vara sig själv i förskolan behandlas, så råder det delade meningar. Få förskollärare menar att barn inte får utrymme att vara sig själv i en stor barngrupp utan att det blir lättare för barnet i en mindre barngrupp. Några förskollärare känner att barnen får vara sig själva men det uttrycks även att det inte går att möta alla viljor. Barnen ges utrymme att hantera sina egna känslor i de motgångar som uppstår. Få förskollärare har funnit en lösning till barnen i barngruppen. För att barn ska få tid att vara sig själva så har verksamheten introducerat små mattor som förskollärarna kallar för barnens "arga". Barnen använder "argan" när de vill vara ostörda och varken barn eller vuxna får besvära barn som använder "argan" utan att be om lov först. "Argan" är till barnens förfogande där de ges möjlighet att styra sitt eget handlingsutrymme.

Några förskollärare berättar är att de vill att barnen ska smaka på allt vilket kan strida mot barns agens eftersom barnets utrymme till självbestämmande uteblir då det är förskolläraren som lägger upp vad barnet ska äta. I detta fall blir barnets vilja att äta vad de vill påverkat och inte självbestämmande. Men förskollärarna ställer inga krav på att barnet måste äta upp utan bara att det är förskollärarens vilja att barnen smakar allt.

Få förskollärare hänvisar till sig själv som förebild gällande barns agens och beskriver ett exempel där ett barn har varit utåtagerande mot en kamrat. Barnet avlägsnas då från situationen genom att förskolläraren lyfter bort barnet från konflikten och placerar barnet i en annan miljö. Vilket strider mot barns rätt till sitt eget handlingsutrymme, däremot förklarar förskollärare att det finns ett tydligt syfte varför denna handling utförs av vuxna. Få förskollärare menar att barn behöver komma ifrån för att andas och för att få möjlighet att på egen hand bearbeta och reflektera konflikten som uppstått. Få Förskollärare använder sig själv som exempel för att förtydliga barns agerande och för att synliggöra känslor i handlingen. Få förskollärare påpekar vikten av att bemöta barnen så som du själv vill bli bemött samt att se, höra och försöka förstå barnets agerande. Barnens skyldigheter och rättigheter nämns av få förskollärare som menar att det är av stor vikt att barn redan som små lär sig att de inte bara har rättigheter utan även skyldigheter och

att det gäller främst hur vi behandlar varandra. Förskollärarna var eniga gällande att barnen har rätt till sitt handlingsutrymme men att det inte alltid finns utrymme till att möta barnen i ständiga medgångar.

6. Diskussion

I detta kapitel kommer resultatet samt vald metod diskuteras mot litteraturgenomgången samt det teoretiska perspektivet som studien utgår från. Med detta kommer vi förtydliga de svårigheter som uppstått under studiens gång och förmedla det resultat som framkommit. Följande text presenterar en resultatdiskussion, teoretisk diskussion, metoddiskussion samt en avslutande diskussion.

6.1. Resultatdiskussion

Förskollärarna blev tillfrågade hur de arbetade med barngruppens gemensamma regler och om barnen haft medinflytande i dessa. Många av förskollärarna ansåg att reglerna var vuxenstyrda. Förskollärarna talade även om vikten av att arbetslaget var överens i de olika besluten som omfattar förskolans praktik. Sommer (2005) menar att för att verksamheten ska ta vara på barns agens och medinflytande behöver verksamheten se barn som kompetenta då barn ska vara delaktiga medbestämmare i sin egen vardag (Sommer, 2005). Många förskollärare berättar att barnen inte varit delaktiga genom ett medinflytande för verksamhetens struktur men att barnen ansågs ha mycket medinflytande i verksamheten genom leken och i de temaarbeten som förskolan undervisade. Många förskollärare hänvisar till att personalen utgår ifrån ett lyhört förhållningssätt där de försöker se till barnens intressen och viljor för att sedan förankra det i verksamheten. Thornberg (2011) menar att trivselregler och ordningsregler ska inkluderas i den värdegrund som förskolans verksamhet strävar efter där barns rätt till medinflytande är en viktig del utav vardagen (Thornberg, 2011).

Vi har få regler men de regler vi har är dom som gäller.

Studiens undersökare har analyserat ett resultat kring förskollärarnas förhållningssätt och hur barns medinflytande genomsyrar regler och strukturer. Förskollärarna har ett mer

slutet förhållningssätt där barn ges mindre inflytande att påverka verksamhetens strukturer och regler. Corsaro (2011) menar att barn redan är en del av det sociala samhället där barn ska synliggöras och ges utrymme till att skapa sin egen vardag. Barndomen ska inte ses som en transportsträcka mot vuxenlivet utan barn ska ses som kompetenta medbestämmare för de situationer som påverkar barns vardag (Corsaro, 2011).

Ja, som sagt det här med individ och grupp man försöker tänka på allas bästa men det går inte alltid. Så då får man ha lite regler.

Genom studiens resultat så synliggörs det att barn inte har mycket medinflytande i förskolans regler och strukturer. Vilket skulle kunna bero på det moraliska fostransuppdrag som verksamheten har sidan om barnets ämnesspecifika utveckling (Ärlemalm-Hagsér & Pramling Samuelsson, 2009). Förskolan ska sträva efter att få utveckla barn till sociala individer som kan vara delaktiga i de demokratiska värderingar som samhället innefattar (Ärlemalm-Hagsér & Pramling Samuelsson, 2009). Studiens undersökare kan utläsa från resultatet att barn inte har medinflytande i den fostrande aspekten där regler finns för barn inte ska ta skada. Men även i den vardagliga strukturen där agerandet gentemot varandra i olika samspelssituationer styrs utifrån ett vuxenperspektiv. En annan tolkning som tillkommit i studiens resultat är att förskolans normer och värderingar skapar ”oskrivna” regler i förskolans strukturer och rutiner av förskollärarna. Det är normer och värden som skapar barngruppens sociala klimat där trivsel- samt ordningsregler ska samspela med förskolans verksamhet och värdegrund (Thornberg, 2011). I resultatet nämns det att barn kan avlägsnas från en konfliktsituation genom att lyftas bort till en annan plats för att avbryta konflikten där barnet ges möjlighet att begrunda händelsen. Få förskollärare menar att det är ett tillfälle där barns rättighet till handlingsutrymme fråntas och ett vuxenperspektiv kommer in där förskollärarna utgår från barnets bästa. Enligt Johansson (2003) så är det viktigt att förstå barnets avsikter i dess agerande, dessa är föränderliga från dag till dag. Barns agerande ska inte värderas utifrån pedagogerna utan tolkas och mötas i samtal där goda relationer skapas (Johansson, 2003).

Alltså, dom ska vara med. Tycker jag, alltså för det är ju barnens verksamhet. Alltså vi kan inte ha ett tema om inte barnen är intresserade. Det går inte.

Många förskollärare ansåg att de möter barns agens i, vad studiens undersökare kan tolka, ett öppet förhållningssätt där de tillsammans pratar om verksamheten. Sommer (2005) menar att barns agens kan beskrivas som barns självständighet att vara sin egen person. Barn ska vara en aktiv deltagare i sin egen utvecklingsprocess. Vilket barn kan uppnå genom den kulturella integreringen som ger utrymme till att barn får medinflytande samtidigt som barns agens tas på allvar (Sommer, 2005). Många förskollärarna förklarar i studien att de försöker möta barn och synliggöra deras intresse, viljor och behov. Barns handlingsutrymme ska tillgodoses i förskolans vardagliga praktik vilket samtliga förskollärare är eniga om. Om det av någon anledning inte går att möta det enskilda barnets agens så berättar förskollärarna vikten av att samtala tillsammans med barnen och ge en förståelse till varför det inte går. Vilket kan handla om att det uppstått en specifik händelse som motstrider förskolans regler och strukturer. Då menar förskollärarna att de samtalar om händelsen och försöker tolka barnets agerande. Förskollärarna försöker även ge barnet verktyg för att förstå sitt eget handlande där konsekvenserna förklaras. Ett värdegrundsarbete följs av att förskollärare bemöter barnen i öppna samtal där de får känna sig delaktiga i sitt eget värde och de normer som finns i förskolans praktik (Thornberg, 2011). Sommer (2005) beskriver att barns agens inte betyder att barn är kompetenta nog att anpassa sig själva utan att barn aktivt skapar sig själv och sin egen vardag, genom samspel i deras omvärld (Sommer, 2005). Många förskollärare berättar att barn ska ges möjlighet att utveckla ett konsekvenstänk kring de val som barn verkställer för att få en medvetenhet om sin egen agens. Men även att barn blir införstådda med rättigheter och skyldigheter i det demokratiska samhället. Vilket leder studiens undersökare vidare till resultatet där några förskollärare försöker synliggöra barns agens genom att ge barn utrymme och kommunicera med barnen när de känner sig redo.

Varför är det alltid “jag har rätt till” “nej, du har också skyldigheter” det är inte bara dina rättigheter och detta ska barn förstå redan när dom är små tycker jag.

Johansson (2003) beskriver barn som medmänniskor där förskollärare ska göra barns agens synlig i verksamheten. Där verksamheten ska se barnen som egna individer och försöka möta barnen utifrån deras behov, önskningsar och viljor. Några förskollärare nämner att de använder olika metoder för att visa olika konsekvenser av ett agerande. Samtliga förskollärare är enade om att de samtalar om händelsen, gärna i direkt anslutning. Om inte barnet vill samtala om händelsen när den uppstått så beskriver förskollärarna att de ger barnet tid tills de känner sig redo. Åberg & Lenz Taguchi, (2018) menar att det handlar inte enbart om att vara lyhörd inför det barn berättat utan också att barns handlingar synliggörs och blir en del av deras utvecklingsprocess. När barns intressen och erfarenhetsvärldar tas vara på får barn medinflytande i sin egen vardag (Åberg & Lenz Taguchi, 2018). Ett annat resultat som framkom i studien är att många förskollärare berättar att verksamheten är för barnen och det är barnen som är verksamheten där de ges utrymme till olika viljor. Många förskollärare beskriver att dessa viljor inte alltid kan bli uppfyllda till individen men de anser att barnen är kompetenta och att barn kan. Förskollärarna försöker att tillmötesgå barns agens även om det inte alltid fungerar i praktiken vilket kan beror på verksamhetens resurser.

Vad dom vill äta till frukost, vill dom hjälpa till och duka på bordet vad ska vi ha på vagnen till frukosten, vem vill man sitta bredvid, ska vi ha musik eller ska vi inte ha musik.

Många förskollärare berättar att det är viktigt att synliggöra och möta barn i förskolans vardag. Det är ett tydligt mål som förskollärarna strävar efter. Sheridan, et al. (2011) menar att mötet med barn i förskolan ska vara inbjudande gällande de riktlinjer som utgör styrdokument för verksamheten. När en förskollärare kommunicerar med barn utifrån ett engagerat och lyhört förhållningssätt då synliggörs barns medinflytande (Sheridan, et al., 2011).

6.2 Teoretisk diskussion

I resultatets del 5.1 *Barnsyn* så kan vi se att de intervjuade förskollärarna ser barn som kompetenta och självständiga individer som istället ges stöd till vad de ännu inte bemästrar. Barnen ska ges utrymme och tid till att få uttrycka sina intentioner innan förskollärarna influerar med ett vuxenperspektiv. Halldén (2007) menar att barn behöver ett samspel tillsammans med vuxna som bjuder in till medinflytande genom bekräftelse och tillit (Halldén, 2007). I studiens resultat kan vi utläsa att förskollärarna försöker förstå och möta barns agens genom att se barn som självständiga individer. Många förskollärare vill även ses som ett stöd i barns utveckling. Kunskaperna om barndomssociologin innefattar Halldéns (2007) begrepp ”*being*” och ”*becoming*” som förklarar hur barnsynen har förändrats. Vilket kan förklaras som att alla barn idag är ”*beings*” där de aldrig är ”*färdiga*” individer utan vi strävar ständigt efter att lära oss mer. Halldén (2007) skriver ”Det kompetenta barnet är nära förbundet med barndomssociologins beskrivning av barnet som *being*; ett individuellt barn med en förmåga till ett socialt aktörsskap” (Halldén, s.35–36, 2007).

I studiens resultat 5.1 *Barnsyn* framgår även vikten av att få lyckas utefter egen förmåga vilket kan främja barns utveckling. Få förskollärare menar att förskolan och grundskolan har olika mål att uppnå. I grundskolan finns det mål för vad barn ska uppnå kunskapsmässigt medan förskolan utgår från barnen och deras enskilda utveckling. I barndomssociologin är ingen barndom den andra lik då det råder olika kulturer i både förskolans värld och i barns olika familjeförhållanden. Därför är det av vikt att förskolans verksamhet bemöter varje individ med ett öppet förhållningssätt där alla ges utrymme till medinflytande över sin tillvaro (Halldén, 2007; Sommer, 2005). I resultatets del 5.2 *Barns handlingsutrymme* så beskrivs barns rätt att vara sig själva under sin dag på förskolan på olika vis. Några förskollärare känner att barn ges utrymme att få vara sin egen person medan få förskollärare hänvisar till att det enbart finns möjligheter att ge barn utrymme i mindre barngrupper, vilket är en fråga om förskolans resurser. En förskola har införts regler kring barns personliga utrymme i form av en ”*arga*” som representerar ett personligt utrymme, vilket resultatet visar i 5.2 *Barns handlingsutrymme*. Argan får inte störas av verksamheten om inte barnet givit sitt medgivande. Barn har långa dagar på förskolan och därför måste de ges möjlighet till att få vila. Argan hanteras därför av barnen som redskap för återhämtning. Förskollärarna beskriver att de strävar efter att barn

ska kunna göra egna beslut i förskolans vardag även om dessa inte alltid går att bemöta. Corsaro (2009) menar att det är viktigt att förskolan strävar efter att utgå från ett barns perspektiv. Corsaro (2011) menar samtidigt att barndomen inte är en förberedelse inför vuxenlivet, barns möjligheter till sin egen vardag ska uppmuntras. Därav kan en arga förbättra barns möjligheter i vardagen då ett självbestämmande hos barnen uppmuntras. Allison James och Alan Prout (1990) benämner vikten av barns agens, dvs. betydelsen av barns aktörskap och handlingsutrymme. När barn ges redskap som utvecklar deras självständighet då skapas ett handlingsutrymme där barn ges möjlighet till ett självbestämmande. I liknande anda menar Corsaro (2011) att barndomssociologin synliggör barns agens och barns olika kulturer när barns perspektiv ges utrymme att samspela i olika sociala aspekter.

Många förskollärare beskriver i studiens resultat 5.4 *Rättigheter och skyldigheter*, om barns rättigheter samt hur de är kopplade till barnkonventionen. Få förskollärare beskriver att barn har rättigheter men även gemensamma skyldigheter. Förskollärarna menar då att barn inte alltid kan bekräftas i deras viljor och åsikter utan det ska omfattas av ömsesidig respekt. Det vill säga att även om barn har en rättighet att få uttrycka sig så finns det även en skyldighet till hur barn formulerar sig då det inte får skada andra människor. James et al. (1998) menar att barn ska ses som självständiga agerande personer och inte bara som ett resultat av sociala processer. Barns agens synliggörs när barn skapar sin egen vardag i förhållande till sin omvärld och ges möjlighet att ansvara för konsekvenserna som deras agerande kan medföra. Barn ses som sociala aktörer och genom sin självständighet kan barn möta och hantera sociala processer vilket ska ske i en ständig utveckling. De sociala processerna skapar utrymme för barns handlingar där barn påverkar i verksamheten likaså influerar i demokratiska frågor som rör barns rättigheter och skyldigheter (James et al., 1998). Få förskollärare anser att demokratin har influerats i verksamheten men inte kommit lika långt i samhället. Det vill säga att förskolan ständigt strävar efter att möta barnen som demokratiska medborgare och att förskolan vill ta tillvara på barns kompetens som aktiva medborgare.

Enligt James och Prout (1990) kan barnsynen hos förskollärare bli det som avgör hur mycket medinflytande barn ges utrymme till i förskolans vardagliga praktik. Enligt studiens resultat 5.3 *Regler och strukturer* så får barn olika mycket medinflytande i

verksamhetens olika delar. Många förskollärare anser att verksamhetens vardagliga rutiner och strukturer är vuxenstyrda utifrån barns bästa. I dessa strukturer synliggörs inte barns agens och medinflytande. Men de berättar även att verksamhetens anpassar sig utefter barns intressen då detta behandlas i det tematiska arbetet och i leken. James och Prout (1990) beskriver även vikten av hur detta påverkar barns agens då barn är sociala aktörer som har rätt att skapa sin egen kultur i verksamheten (James & Prout, 1990). Det finns en tydlig skillnad i vilka delar av verksamheten barn ges medinflytande. Undervisningens innehåll och den fria leken ger barn utrymme till medinflytande men inte i den strukturerad verksamheten och i de gemensamma reglerna. I vissa fall utgår förskollärarna utifrån barnets bästa medan i andra fall kan det handla om rutiner och strukturer som barngruppen gemensamt följer förenat med vilka personalresurser förskolan har. Sommer (2005) menar att när barn inte ges utrymme till medinflytande över sin vardag försummas barns perspektiv utifrån ett barndomssociologiskt perspektiv. Barn ska istället betraktas enskilt med en rätt att få inflytande över de beslut som innefattar dem (Sommer, 2005).

6.3. Metoddiskussion

Studiens undersökare bestämde i ett tidigt skede att genomföra en empirisk studie där verksamma förskollärare intervjuades. Resultatet kan inte tala för den enskilda förskolan i sin helhet utan enbart om medverkande individs resonemang. Studiens undersökare är medvetna om att det är ett mindre urval och att resultatet inte går att generalisera till en större, representativ grupp av förskollärare. Studien kan ändå ge viktiga insikter inom området eftersom den behandlar deltagarnas egna erfarenheter och åsikter. Studien har intervjuat fyra förskollärare då det varit ett rimligt antal inom tidsramen och har gett studiens undersökare en rimlig mängd data att förhålla sig till. Tidigare uppsatser, vetenskapligt granskade studier och avhandlingar studerades inledningsvis för att studiens undersökare skulle kunna ta del av olika tillvägagångssätt. Med ett syfte att göra ett lämpligt urval av litteratur för denna studie.

Studiens val av semistrukturerade intervjuer har varit gynnsamt för att förskollärare ska ges möjlighet att fördjupa sina resonemang kring studiens intervjuguide *se Bilaga 1*. I

studien har semistrukturerade intervjuer använts då det har skapat möjligheter att ställa följdfrågor för att få ett fördjupat svar i förskollärarnas resonemang, i förhållande till forskningsfrågorna (Bryman, 2011). Då studien inte använt sig av en pilotstudie så har studiens undersökare granskat intervjuguiden så den har varit tydlig och enkel att förhålla sig till. Studiens undersökare anade att barnen fick medinflytande i förskolans verksamhet men också att förskolans regler och strukturer kunde vara ett område där barn gavs mindre medinflytande. Där förskollärarnas förhållningssätt kunde se annorlunda ut i dessa delar av verksamheten. För att besvara studiens förningar så behandlade intervjuguiden frågor om medinflytande, synsätt på barn och demokrati och regler. Vilket studiens insamlade empiri styrker då de förväntade områdena har givit varierade svar från informanterna.

Intervjuerna spelades in via ljudupptagning för att kunna upptäcka adekvat data. Studiens undersökare är tacksamma över valet att använda ljudupptagning då det hade kunnat medföra problematik om det antecknats under intervjuens gång eller i efterhand. Då förskollärare tolkats i stunden där ord och resonemang hade kunnat bli felaktiga i dokumentationen. Med en ljudinspelning kunde studiens undersökare under intervjun ha ett avslappnat förhållningssätt där de var lyhörda gentemot förskollärarna resonemang och kunde fördjupa deras svar med följdfrågor för att få fram olika resultat. Resultatets sammanställning av transkriberingen gav en möjlighet att upprepa ljudinspelningen så att förskollärarnas ord blev transkriberade korrekt. Studiens undersökare anser att analysen har varit en svårighet då forskningsfrågorna har varit i liknelse till varandra vilket har varit svårt att få resultatet under rätt kategori, då dessa ofta behandlar varandras område. En tematisk innehållsanalys skapar teman som vidare kan ge en högre validitet i studien (Denscombe, 2016). Men studiens undersökare anser även att området avsmalnats för att vara adekvat till studiens teman och syfte. Således har fynden varit avgörande för att analysera undersökningen och få en högre validitet.

6.4. Avslutande reflektion

Barn ska ges utrymme att vara sig själv i förskolans verksamhet där de får medinflytande att påverka (Skolverket, 2018). Förskollärare ska möta barnen i den struktur och de regler som verksamheten innefattar samtidigt som barnen ska förstå innebörden av deras

demokratiska värderingar där vi besitter både skyldigheter och rättigheter (Skolverket, 2018).

Tidigare forskning visar hur barndomssociologin förändrat synen på barndomen och hur begrepp som “being” och “becoming” präglat förskolans verksamhet (James & Prout, 1990). Idag kan vi se att barndomen av betydelse för individen och att det inte längre innefattas som en transportsträcka till att bli vuxen. Idag är människan strävande efter kunskap och vi är aldrig färdiga som individer (Halldén, 2007; Sommer, 2005). Resultatet av vårt examensarbete är att barnsynen idag vilar på barns agens där barn ses som kompetenta. Barn är grunden till förskolans verksamhet men i den strukturerade vardagen där rutiner och regler innefattas är barns medinflytande mindre påverkande. Även om Skolverkets (2018) styrdokument påpekar att barn ska delaktigt påverka verksamheten för att bli självständiga individer finns det fortfarande vuxenstyrda och strukturerade rutiner där barnen inte har lika mycket utrymme till medinflytande. Vilket kan tolkas som att det är förskollärarnas barnsyn som skapar handlingsutrymme för barn att kunna påverka sin och verksamhetens vardag. Men det behöver inte endast vara förskollärarens barnsyn utan det kan även handla om förskolans ekonomi samt personalresurser vilket då kan påverka hur mycket utrymme barn får i verksamheten.

Vi vill uppmärksamma förskollärare om den kunskap vi erfarit och vidare hoppas vi författare att vårt examensarbete bidrar till eftertanke och ett nyanserat tänk kring hur barns agens och medinflytande får fortsatt utvecklas i förskolans praktik där barn ges mer utrymme att påverka, även i den struktur som verksamheten bedriver.

Fortsättningsvis hade det varit spännande att erfara barns tankar kring medinflytande och hur de får vara med och influera vardagen i förskolan. Vilket leder oss vidare till följande två förslag på fortsatt forskning: Hur ser *barn* på sitt medinflytande i förskolans praktik? Får barn vara med och bestämma rutinerna i förskolans olika miljöer, och i så fall hur?

Referenser

Arnér, Elisabeth. (2006). *Barns inflytande i förskolan - problem eller möjlighet för de vuxna?: en studie av ett utvecklingsarbete och dess betydelse för att förändra pedagogers förhållningssätt till barns initiativ*. Licentiatavhandling. Örebro: Universitet.

Barnens rätt i samhället (2016). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: BRIS.

Bryman, Alan. (2011). *Samhällsvetenskapliga metoder*. Johanneshov: TPB.

Corsaro, William. A. (2009). Peer culture. I Jens. Qvortrup, William. A. Corsaro, & Michael-Sebastian. Honig (Red.), *The Palgrave handbook of childhood studies*. Hampshire: Palgrave Macmillan.

Corsaro, William. A. (2011). *The sociology of childhood*. (3. ed.) Thousand Oaks: Pine Forge Press.

Denscombe, Martyn. (2016). *Forskningshandboken för småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. Johanneshov: MTM.

Emilson, Anette. (2010). *Det önskvärda barnet fostran uttryckt i vardagliga kommunikationshandlingar mellan lärare och barn i förskolan*. Johanneshov: TPB.

Halldén, Gunilla. (Red.) (2007). *Den moderna barndomen och barns vardagsliv*. Stockholm: Carlsson.

James, Allison. & Prout, Alan. (1990). Introduction. I Allison. James, & Alan. Prout (Red.),

Constructing and reconstructing childhood: Contemporary issues in the sociological study of childhood. London: Falmer press.

James, Allison. Jenks, Chris. & Prout, Alan. (1998). *Theorizing childhood.* Cambridge: Polity Press.

Jepson Wigg, Ulrika. (2019). Att analysera livsberättelser. I Fejes, Andreas. & Thornberg, Robert. (red.) *Handbok i kvalitativ analys.* (3. uppl.). Stockholm: Liber.

Johansson, Eva. (2003). Att närma sig barns perspektiv: Forskares och pedagogers möten med barns perspektiv. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 8(1–2), 42–57.

Karlsson, Magnus. (2018). *Moraliskt arbete i förskolan: regler och moralisk ordning i barn-barn och vuxen-barn interaktion.* Diss. Göteborg: Göteborgs universitet, 2018. Göteborg.

Kvale, Steinar. (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun.* Lund: Studentlitteratur.

Linell, Per. (2011). *Samtalskulturer: kommunikativa verksamhetstyper i samhället. Vol. 1.* Linköping: Institutionen för kultur och kommunikation. Linköping: Linköpings universitet.

Melin, Eva. (2013). *Social delaktighet i teori och praktik om barns sociala delaktighet i förskolans verksamhet.* Diss. Stockholm: Stockholms universitet.

Pramling Samuelsson, Ingrid. & Sheridan, Sonja. (2003). Delaktighet som värdering och pedagogik. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 8(1–2), 70–84.

Riddersporre, Bim. (2010). Normativ styrning i förskolan: En fallstudie. *Tidskrift for Nordisk barnehageforskning*, 3(3), 133–149.

Sheridan, Sonja. Williams, Pia. Sandberg, Anette. & Vuorinen, Tuula. (2011). Preschool teaching in Sweden – a profession in change. *Educational Research*, 53(4), 415–437.

Sommer, Dion. (2005). *Barndomspsykologi: utveckling i en förändrad värld*. (2., rev. [och utök.] utg.) Hässelby: Runa.

Sverige. Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan: Lpfö 18*. [Stockholm]: Skolverket.

Thornberg, Robert. (2011). *Det sociala livet i skolan: socialpsykologi för lärare*. Enskede: TPB.

Vetenskapsrådet (2017). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Wyness, Michael. G. (2006). *Childhood and society: an introduction to the sociology of childhood*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.

Åberg, Ann. & Lenz Taguchi, Hillevi. (2018). *Lyssnandets pedagogik: etik och demokrati i pedagogiskt arbete*. (2. uppl.) Stockholm: Liber.

Ärlemalm-Hagsér, Eva. & Pramling Samuelsson, Ingrid. (2009). Många olika genusmönster existerar samtidigt i förskolan. *Pedagogisk Forskning i Sverige*, 14(2) 89–109.

Bilaga 1

Förskollärare synsätt på barns medinflytande och barns agens

Intervjuguide

1. Hur gammal är du och hur länge har du varit verksam förskollärare?
2. Hur hamnade du i förskolans värld?
3. Hur ser dina ambitioner och mål ut för barnen, inom verksamheten?
4. Hur ser din barnsyn ut i förskolans praktik?
5. Hur tänker du personligen kring barns medinflytande?
6. Hur ser du på barn och demokrati?
7. Har ni många regler på er avdelning?
8. Hur arbetar ni kring barngruppens gemensamma regler?
9. Har barnen haft medinflytande i dessa?
10. Kan du ge exempel på regler som barnen haft medinflytande i, samt regler som är vuxenstyrda?
11. Om du är i en konflikt med ett barn som motstrider barngruppens

gemensamma regler, hur hanterar du detta?

12. Känner du att barn får utrymme att vara sig själv under sin tid i förskolan?
13. Har du något exempel på detta?
14. Finns det något tillfälle du kan komma på där barn inte kunnat agera efter egen vilja?

Bilaga 2

Till deltagare i forskningsstudien:

Förskollärares synsätt på barns medinflytande och barns agens

2020-

10-01

Sid 1/2

Information om projektet Förskollärares synsätt på barns medinflytande och barns agens med försäkran om samtycke

Detta är en förfrågan om ditt deltagande i en studie kring *Förskollärares synsätt på barns medinflytande och barns agens*. Vi vill uppmärksamma dig på att allt deltagande är frivilligt och att du har rätt att avbryta ditt deltagande när som helst. Vi är två studenter som under hösten 2020 läser sista terminen i *Förskolläraryrket* vid Högskolan Kristianstad. Studien genomförs som del av vårt självständiga arbete (examensarbete) och kommer att publiceras i en examensuppsats.

I läroplanen för förskola (2018) är förskolans uppdrag att möta varje enskilt barn och stärka deras självkänsla. Det vill säga att varje möte under förskolans timmar är viktiga för att uppmuntra barn till självständighet, där de har en möjlighet att påverka i verksamheten.

Vi vill därför med detta examensarbete undersöka hur förskollärare talar, utifrån sin egen ledarroll, om barns medinflytande i förskolans praktik och hur barnen ges handlingsutrymme till att vara delaktiga i verksamheten.

Intervjun beräknas ta ca 20 minuter och kommer spelas in med hjälp av ljudupptagning som sedan kommer att transkriberas. Studien kommer därefter att registreras på Högskolan Kristianstad i enlighet med lagen om hantering av personuppgifter (GDPR). Insamlade data kommer enbart vara tillgängligt för oss studenter i studien, vår handledare

och bedömande lärare. Alla personuppgifter och platser kommer anonymiseras och vid studiens slut och godkännande, kommer all insamlade data förstöras och enbart studien kommer att publiceras på databasen DiVa.

Dina frågor är välkomna och du kan kontakta oss på:

Erika Engström: erika.engstrom0018@stud.hkr.se

Linda Strand: linda.strand0102@stud.hkr.se

Vår handledare på Högskolan Kristianstad är Tina Kullenberg: tina.kullenberg@hkr.se

x-----

Sid 2/2

Samtycke till deltagande i studien Förskollärares synsätt på barns medinflytande och barns agens

JA, jag har läst informationen och samtycker till att delta i studien

JA, jag samtycker till att ljud spelas in i samband med studien

Datum .....

.....

Deltagares Namnteckning

.....

Namnförtydligande